

«الغدیر» از نگاه اندیشمندان اهل سنت

دوری از تعصب

محمد عبدالغنی حسن (مصری): دانشمند بزرگوار «امینی» از زلال محبت پیشوا (علی علیه السلام) و پیروان او سیراب گشته... در عین این که محبت سرشار و شیفتگی، سراسر وجود او را فرا گرفته. از عصیت و هواهای نفسانی دور است... از خداوند مسالت می‌کنم که برکه آب زلال شما را [کنایه از غدیر زیرا غدیر، در عربی به معنای برکه آب است] سبب صلح و صفا میان دو برادر شیعه و سنی قرار دهد که دست به دست هم داده، بنای امت اسلامی را بسازند.^۱

نزدیک شدن شیعه و سنی

عادل غضبان مدیر مجله مصری الکتاب: این کتاب منطق شیعه را روشن می‌کند و اهل سنت می‌توانند به وسیله این کتاب، شیعه را به طور صحیح بشناسند. شناسایی صحیح شیعه سبب می‌شود که آرای شیعه و سنی به یکدیگر نزدیک شود و مجموعاً صف واحدی تشکیل دهند.^۲

راهی به سوی عقاید شیعه

دکتر محمد غلاب، استاد فلسفه در دانشکده اصول دین جامع الازهر: ما به یقین معتقدیم که جوانان اسلامی این عصر از این کتاب نفیس [=الغدیر] ... استفاده خواهند نمود... علاقه‌مندم که راهی به سوی عقاید واقعی و صحیح شیعه امامیه به رویم گشوده شود که با بینش و تدبیر کافی در آن، بررسی و اظهار عقیده کنیم تا در برابر این فرقه جلیله دچار لغزش و سقوط نشویم!^۳

جبران گذشته

دکتر عبدالرحمن کبالی: کتاب الغدیر و محتویات غنی آن چیزی است که سزاوار است هر مسلمانی از آن آگاهی یابد تا دانسته شود چگونه مورخان کوتاهی کرده‌اند و حقیقت کجاست؟ ما به این وسیله باید گذشته را جبران کنیم و با کوشش در راه اتحاد مسلمین به اجر و ثواب نایل گردیم.^۴

برطرف کننده اوهام

شیخ محمدسعید دحدوح از علمای برجسته سوریه: «الغدیر» ... اوهامی را برطرف نمود و حقایق را ثابت کرد که ما به آنها وقوفی نداشتیم و نمی‌دانستیم و سخنانی را و مطالبی را ابطال کرد که قرن‌ها بر مبنای آن مطالب نگوشتیم و ما چنین می‌پنداشتیم که آن مطالب، مطابق واقع است! و نمی‌دانستیم از کجا آمده، و در اسرار آن نمی‌اندیشیدیم! ... و این امر برای هر سخندان و اهل بحث و تحقیق اکنون از ضروریات است که به این دقایق پی ببرند، ولی نه به منظور برانگیختن اختلاف و بروز کینه‌های قبلی که موجبات آشفتنی و تقار را فزونی بخشد، بلکه برای آشکار ساختن و بیان اینکه: حق کدام است؟ پیروان علی مرتضیٰ کیانند؟^۵

دریای آکنده از مروارید

عبدالفتاح عبدالقاصد مصری نویسنده

دوره ۴ جلدی «امام علی»: در حالی که نمی‌توانستیم دیدگانم را از سطرهای این کتاب و کلمه‌های آن برگیرم، چیزی نمانده بود که خرد و فرزنگی‌ام در جهانی پنهان از معرفت و بینش سردرگم شود... آیا این غدیر است؟ نه، دریایی آکنده از مروارید است. مرواریدهای گونه‌گون رنگارنگ که هوش و خرد از شمردن آن حیران و ناتوان می‌شود.^۶

مردی که خود، امتی است

علاءالدین خروفه: من گمان نمی‌کردم در این عصر که مادیات بر آن غلبه کرده است و به شتابزدگی در کار تالیف و سطحی بودن بحث و تحقیق معروف است، مردی که گویا به تنهایی، خود امتی است، نهضت کند و این کتاب جلیل، که مانند آن را جمعیتی هماهنگ از دانشمندان عمیق در علم نتوانند به دست داد، پدید آورد.^۷

یک شیعه و یک مسیحی

بولس سلامه بیروتی از محققان مسیحی: دلایل بزرگی بر شخصیت امیرالمومنین، بلکه امیر تمام عرب، هر آینه برتر از آن است که به شماره درآید و آن کس که بخواید دلایل مزبور را به شماره درآورد، به مانند کسی است که بخواید اشعه خورشید را به چنگ آرد! و من در این نامه اکتفا می‌کنم به ذکر یکی از آن دلایل و آن این است که: دو مرد بر مبنای دوستی خاندان پیغمبر با یکدیگر تلافی می‌نمایند، یکی از آن دو مرد، شیعه بزرگواری است که ۱۵ سال است قلم خود را در راه خدمت به حق وقف نموده و هم‌اکنون نیز به این خدمت ادامه می‌دهد و او تو هستی و دومین آنها، این مرد مسیحی ناتوان است که اخیراً [در اثر مطالعه الغدیر] به این عقیده درآمده است.^۸

پانویس ها:

۱. الغدیر، ج ۱، ترجمه محمدتقی واحدی، مقدمه چلپ دوم، ۲۰۱۲. یادنامه علامه امینی، به کوشش دکتر سید جعفر شهیدی، محمدرضا حکیمی، ص ۲۸۲ (۲۴۱) هزار روز تاریخ ایران و جهان، ضمیمه روزنامه اطلاعات، ص ۳۵۳ (۲۵۲). یادنامه علامه امینی، همان، ص ۲۴۲
 ۲. شیخ عبدالحسین امینی نجفی، ترجمه محمدتقی واحدی، تهران، کتابخانه بزرگ اسلامی، ۱۳۶۸، ص ۱۴ (۶). محمدرضا حکیمی، حماسه غدیر، انتشار، ص ۳۷۰ (۷). همان، ص ۴۰۶ (۲۸۸). هزار روز تاریخ ایران و جهان، همان، ص ۲۵۴

امام و «الغدیر»

حضرت آیت الله شیخ جعفر سبحانی می‌فرمودند:

امام تابستان‌ها که درس‌ها تعطیل می‌شد و فراغتی پیدا می‌کردند، هر سال با استفاده از این فرصت، کتاب‌هایی را مطالعه می‌کردند و تا آنجا که در یاد دارم یک سال هم مطالعه تابستانی خود را به دوره ارزشمند کتاب الغدیر نوشته مرحوم آیت الله علامه امینی اختصاص داده بودند و با نظر اعجاب به این کتاب می‌نگریستند.

جلوه‌ای از عنایات اهل بیت^ع به علامه امینی

آقای حبیب چاپچیان (حسان) شاعر اهل بیت^ع که از مرتبطان با علامه امینی است، در گفتگو با ایام، داستان عجیبی را نقل می‌کند که نشانگر عنایات اولیای الهی به علامه و کتابخانه تاسیس شده توسط وی در نجف به نام «کتابخانه عمومی امیرالمومنین» است:

معمولاً علامه امینی از نجف به تهران تشریف می‌آوردند و هنگام اقامت در تهران، یکی از تجار چای به نام حاج کریم دستمالچی (رومینا) تمام کارهای شخصی‌اش را کنار می‌گذاشت و کمر به خدمت علامه می‌بست، او ایثار می‌کرد و کارهای علامه را بر امور خویش مقدم می‌داشت.

مرحوم دستمالچی تعریف کرد که در یکی از این سفرها، روزی علامه امینی به من گفت: ۵-۴ کتاب است [اختلاف تعداد از ضعف حافظه من ناشی می‌شود - حسان] که بسیار ذی‌قیمت می‌باشد و من در سفرهایم به هند و پاکستان و ... آنچه در توان داشتم جستجو کردم، ولی آنها را به دست نیاوردم، شما هم جستجو کن اگر آنها را در کتابخانه‌های شخصی و ... پیدا کردی به هر قیمت این‌ها را بخر - قیمت را هم محدود نکرد - و پس از خریدن کتاب‌ها به نجف تلگراف بزنی و خبرش را بده.

حاج کریم دستمالچی

این کتاب‌ها مربوط به برادران اهل سنت بود که در آن مدح و شئون محمد^ص و آل محمد^ع ذکر شده بود. مرحوم دستمالچی در ادامه افزود: عجیب این است که پس از بازگشت علامه به نجف یک روز یکی از افرادی که علاقه به کتاب داشت و خیلی هم ثروتمند بود به من تلفن زد و گفت: من به مرضی مبتلا هستم که تمام پزشکان مرا جواب کرده و گفته‌اند: اگر می‌خواهی، برای اطمینان خاطر، سفری هم به خارج برو و خودت را به اطباء خارجی نیز نشان بده و من چون یقین دارم که زنده نمی‌مانم، ۵-۴ کتاب دارم که در دنیا بی‌نظیر است و شاید منحصر به فرد باشد، شنیده‌ام شما برای علامه امینی کارهایی انجام می‌دهید، دوست دارم این کتاب‌ها را برای ایشان به نجف بفرستید.

مرحوم دستمالچی نشانی وی را می‌گیرد و به منزلش می‌رود، او می‌گفت: در طول مسیر ضربان قلبم شدت گرفت و می‌گفتم: خدا کند میان این کتاب‌ها، یکی از کتاب‌هایی که علامه دستور تهیه‌اش را به من داده‌اند، وجود داشته باشد. وقتی وارد منزل او شدم، دیدم روی تاقچه چند کتاب چیده شده است. من فوری نام کتاب‌ها را از جیب درآوردم، اولین کتاب را برداشتم و با فهرست تطبیق دادم، دیدم اولین کتاب در فهرست علامه است. دومین کتاب نیز همان کتاب دوم در فهرست علامه بود، سومی و ... دقیقاً کتاب‌ها به همان ترتیبی روی تاقچه چیده شده بود که علامه امینی در کاغذ نوشته بود. کم مانده بود روح از تن من جدا شود، با عجله کتاب‌ها را برداشتم و آمدم به علامه تلگراف کردم و اطلاع دادم که تمام کتاب‌ها را به دست آوردم.

نقش مثبت الغدیر در وحدت اسلامی

استاد شهید مرتضی مطهری در مقاله‌ای که پیرامون الغدیر نگاشته و نام «الغدیر و وحدت اسلامی» را بر آن نهاده به دلایل مختلف نقش مثبت «الغدیر» را در وحدت صفوف مسلمین بیان می‌کند و به چالش برخی تبلیغات منفی کژاندیشان می‌رود، ایشان در فرازی از این مقاله می‌نویسد:

نقش مثبت الغدیر در وحدت اسلامی از این نظر است که: اولاً منطق مستدل شیعه را روشن می‌کند و ثابت می‌کند که ... تشیع برخلاف تبلیغات زهرآگین عده‌ای مولود جریان‌های سیاسی یا نژادی و غیره نبوده است بلکه یک منطق قوی متکی به قرآن و سنت موجب این گرایش شده است.

ثانیاً ثابت می‌کند که پاره‌ای اتهامات به شیعه - که سبب فاصله گرفتن مسلمانان دیگر از شیعه شده است - از قبیل این که شیعه ... از شکست مسلمانان غیر شیعه از غیرمسلمان شاد می‌گردد و ... شیعه به جای حج به زیارت ائمه می‌رود، یا در نماز چنین می‌کند و در ازدواج موقت چنان - به کلی بی‌اساس و دروغ است. ثالثاً شخص شخص امیرالمومنین علی علیه السلام را که مظلوم‌ترین و مجهول‌القدرترین شخصیت بزرگ اسلامی است و می‌تواند مقتدای عموم مسلمین واقع شده و همچنین ذریه اطهارش را به جهان اسلام معرفی می‌کند.

مرتضی مطهری، مقاله «الغدیر و وحدت اسلامی»، مندرج در یادنامه علامه امینی به اهتمام دکتر شهیدی و محمدرضا حکیمی، صص ۲۴۱-۲۴۰.

مصلح دینی و اجتماعی

استاد محمدرضا حکیمی با تالیف کتاب حماسه غدیر به گردآوری بسیاری از آنچه که باید حول محور کتاب الغدیر و علامه امینی بیان شود، پرداخت. ایشان در بخشی از این اثر، الغدیر را «مدرسه سیر اتحاد اسلامی» و امینی را «یکی از مصلحان راستین دینی و اجتماعی» می‌خواند:

صاحب الغدیر بحق یکی از مصلحان راستین دینی و اجتماعی بود که در همه حرکات و سکنات خویش، در اندیشه سامان بخشیدن به نابسامانی‌ها بود، چه نابسامانی‌های علمی و چه اجتماعی.

او به خوبی درک کرده بود که آن همه مطالب ناروا و نادرست که در کتاب‌ها آمده است و منتشر می‌شود چگونه به زبان جامعه است و چگونه اذهان را متشتت می‌سازد و بنیان وحدت و هماهنگی اجتماع اسلامی را ویران می‌کند. از این رو از تالیف الغدیر گرفته تا کوتاه‌ترین سخنرانی‌ای که می‌کرد، همه و همه با این فکر بود که چگونه بر این همه تشتت پیروز آید و چه سان مولفان خائن را بشناساند و ذهن جامعه را از خوراک‌های مسموم و تالیفات تفرقه‌آمیز و سرشار از جعل و بهتان، دور بدارد و چگونه صفا و صلاح و عزت و شرف را به میان اقوام مسلمان بازگرداند؟

و چون در این راه با اخلاص گام می‌زد و جز خدا و حقیقت چیزی در نظر نداشت، با تالیف الغدیر (یعنی مدرسه سیر اتحاد اسلامی و مشعل عظیم حماسه جاوید و آموزنده راستین تقریب واقعی، تقریبی دور از هر شائبه) توانست ذهنیتی مرتبط در جوامع اسلامی پدید آورد و صداها دانشمند و ناقد و متفکر و اصلاح طلب و ... را با خود هماهنگ سازد و در نشر ولای علی^ع - که یکی از بزرگترین رشته‌های اصیل مسلمانی است و عالی‌ترین رمز طلب رهبری صحیح - به توفیق عظیم نایل آید.

استاد محمدرضا حکیمی

محمدرضا حکیمی، یادنامه علامه امینی (مجموعه مقالات تحقیقی) به اهتمام دکتر سیدجعفر شهیدی - محمدرضا حکیمی، صص بیست و شش - بیست و هفت